

SỰ TRƯỞNG THÀNH CỦA VIỆN KHOA HỌC VIỆT NAM TRONG NĂM NĂM QUA

GS. Nguyễn Văn Đạo

Phó viện trưởng - Tổng thư ký Viện Khoa học Việt Nam

Cùng với các ngành khoa học khác, khoa học tự nhiên ở nước ta ngày càng có vai trò quan trọng trong công cuộc đấu tranh với thiên nhiên, xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa và bảo vệ Tổ quốc. Khoa học tự nhiên là cơ sở lý luận của sự phát triển kinh tế và xã hội, là phương tiện quan trọng để phát triển toàn diện khả năng của con người. Khoa học tự nhiên có nhiệm vụ xây dựng cơ sở khoa học cho việc tìm kiếm, khai thác, sử dụng và bảo vệ tài nguyên thiên nhiên và môi trường nước ta, cho việc sử dụng có hiệu quả các nguồn năng lượng, nhiên liệu, nguyên liệu của đất nước, cho việc phát triển các ngành kỹ thuật công nghiệp, nông nghiệp và y tế, cho việc tổ chức lại nền sản xuất và cải tiến quản lý kinh tế, quản lý xã hội.

Ngay sau ngày miền Nam nước ta được giải phóng, Trung ương Đảng và Chính phủ đã quyết định thành lập Viện Khoa học Việt Nam - Trung tâm nghiên cứu lớn của cả nước về khoa học tự nhiên và một số ngành khoa học - kỹ thuật. Năm năm qua, được sự quan tâm lớn của Trung ương Đảng và Chính phủ, cán bộ, công nhân, viên chức của Viện nỗ lực vươn lên mạnh mẽ, vừa xây dựng lực lượng vừa tiến hành nghiên cứu khoa học, với ý thức rõ rệt là: đem khoa học phục vụ đời sống, sản xuất, quản lý kinh tế và quản lý xã hội. Viện bước đầu thực hiện tốt nhiệm vụ tập hợp lực lượng cán bộ khoa học, kỹ thuật trong cả nước vào những hướng nghiên cứu lớn, mở rộng hợp tác quốc tế với các nước xã hội chủ nghĩa anh em, với các tổ chức khoa học quốc tế và các nhà khoa học tiến bộ trên thế giới.

Để cung cấp cơ sở khoa học cho phân vùng, quy hoạch kinh tế, cho việc sử dụng và bảo vệ có hiệu quả tài nguyên thiên nhiên, Viện Khoa học Việt Nam đặc biệt chú ý đến việc điều tra, nghiên cứu các tài nguyên thiên nhiên và điều kiện tự nhiên của đất nước. Một lực lượng đông đảo cán bộ đã tham gia các chương trình điều tra tổng hợp vùng lãnh thổ Tây Nguyên, Tây Bắc, vùng biển Thuận Hải - Minh Hải, chương trình điều tra, nghiên cứu tài nguyên từ vũ trụ, nghiên cứu sự phân bố các vùng động đất, hiện tượng nứt đất v.v..., xây dựng tập bản đồ tổng hợp quốc gia. Những kết quả đạt được đang được xử lý, chuyển thành các kiến nghị sử dụng hợp lý và bảo vệ tài nguyên thiên nhiên của đất nước.

Nhiều vấn đề sinh học ở vùng nhiệt đới đang đặt ra và đòi hỏi cần phải giải quyết để thúc đẩy sự phát triển mạnh của nông nghiệp, của công tác bảo vệ sức khỏe cho nhân dân. Viện Khoa học Việt Nam đã quan tâm phát triển hướng khoa học về sự sống, trong đó chương trình sinh học phục vụ nông nghiệp có một vị trí nổi bật.

Các cán bộ sinh học đã thành công trong việc sử dụng kỹ thuật tiên tiến nuôi cấy mô thực vật vào nhân giống khoai tây, dưa, mía, thuốc lá; trong việc cấy chuyển hợp tử ở thỏ để nhân nhanh những giống tốt; trong việc tạo nên những loại đậu tương, ngô, lúa có nhiều ưu thế bằng cách gây đột biến thực nghiệm ở giai đoạn tiền phôi. Việc nghiên cứu giải quyết chất đạm cho cây trồng, thức ăn cho gia súc và cho người cũng được chú ý nghiên cứu đặc tính sinh học và kỹ thuật nuôi trồng bèo hoa dâu và các loại tảo giàu chất dinh dưỡng; nghiên cứu ảnh hưởng kích thích của những tia bức xạ i-on hoá lên năng suất và phẩm chất của đậu tương.

Một loại thuốc trừ sâu vi sinh vật không độc hại, có hiệu quả cao là chế phẩm Baxiluyt đã được nghiên cứu có kết quả và đưa vào sử dụng trong sản xuất.

Một hướng quan trọng khác trong công tác nghiên cứu của Viện Khoa học Việt Nam là tạo cơ sở khoa học cho một số ngành kỹ thuật. Viện nghiên cứu, chế tạo có kết quả vật liệu bán dẫn dùng trong công nghiệp điện tử, nhựa cảm quang dùng cho ngành in, sơn cách điện dùng cho dây men điện tử, sơn tráng đồ hộp v.v. Nhiều hợp chất thiên nhiên, các loại dầu, tinh dầu thực vật được tinh chế, góp phần tạo ra sản phẩm cho tiêu dùng trong nước và xuất khẩu.

Cán bộ khoa học của Viện đã đi sâu vào các cơ sở sản xuất, tham gia giải quyết các vấn đề kỹ thuật nảy sinh trên cơ sở những kiến thức sẵn có như: Nghiên cứu khử rung cho máy, tính toán động lực học nền móng, nghiên cứu các cơ cấu máy tự động, tính toán dòng chảy phục vụ cho việc xây dựng nhà máy thủy điện, tính toán cân bằng nhiên liệu và năng lượng trong toàn quốc v.v.

Khoa học - kỹ thuật xử lý thông tin có khả năng đóng góp to lớn và thiết thực cho công tác quản lý kinh tế, quản lý xã hội là một lĩnh vực quan trọng trong công tác nghiên cứu ở Viện Khoa học Việt Nam. Các cán bộ toán học và Điều khiển học đã đạt được những kết quả bước đầu trong việc sử dụng kỹ thuật vi tính, trong việc áp dụng các thành tựu mới của ngành Tin học trong quản lý sản xuất ở một số bộ.

Bên cạnh những nghiên cứu phục vụ cho các yêu cầu trước mắt của nền kinh tế quốc dân, Viện Khoa học Việt Nam còn chú ý thích đáng đến những nghiên cứu có triển vọng đối với sự phát triển của đất nước ở các giai đoạn tiếp sau. Các cán bộ khoa học của Viện cũng thu được những kết quả tốt trong việc nghiên cứu lý thuyết Toán học, Vật lý và Cơ học.

Thông qua công tác nghiên cứu khoa học, Viện đẩy mạnh việc đào tạo và bồi dưỡng cán bộ. Trong thời gian qua, nhiều cán bộ khoa học của Viện bảo vệ thành công luận án phó tiến sĩ và tiến sĩ.

Việc hợp tác quốc tế đã giúp cán bộ khoa học của ta nâng cao trình độ, sớm tiếp cận với các thành tựu khoa học - kỹ thuật hiện đại của thế giới. Chúng ta đã thực hiện có kết quả nhiều chuyến điều tra, nghiên cứu phối hợp với các cán bộ khoa học của Viện Hàn lâm Khoa học Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa anh em khác, trong đó có việc tham gia Chương trình khoa học của chuyến bay vũ trụ phối hợp Việt - Xô (tháng 7-1980) và các chuyến bay chụp ảnh tài nguyên nước ta bằng máy bay tiếp sau đó.

Năm năm qua, trong hoàn cảnh đất nước có nhiều khó khăn, các ngành khoa học ở Viện khoa học Việt Nam đã phát triển nhanh về số lượng và chất lượng, đã định hướng đúng cho các hoạt động của mình. Vị trí và vai trò của Viện được khẳng định trong giới khoa học ở trong và ngoài nước.

Gần đây, Bộ Chính trị đã ra Nghị quyết về Chính sách khoa học và kỹ thuật - một văn kiện rất quan trọng, có tác dụng chỉ đạo cho phương hướng và nhiệm vụ kế hoạch khoa học và kỹ thuật trong năm năm này và các kế hoạch

tiếp sau. Nghị quyết đã chỉ ra những phương hướng khoa học và kỹ thuật chủ yếu gắn liền với nhiệm vụ phát triển vượt bậc sản xuất nông nghiệp của nước ta, phát triển các ngành công nghiệp nhẹ, tạo cơ sở để thực hiện ưu tiên phát triển công nghiệp nặng một cách hợp lý. Nghị quyết còn nêu ra phương hướng phát huy và phát triển tiềm lực khoa học và kỹ thuật, trong đó có vấn đề kiện toàn hệ thống cơ quan nghiên cứu và triển khai, xây dựng cơ quan nghiên cứu khoa học cao nhất của Nhà nước là Viện Hàn lâm Khoa học Việt Nam.

Việc thành lập Viện Hàn lâm Khoa học Việt Nam sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho các ngành khoa học phát triển, tăng cường hơn nữa mối quan hệ giữa các lĩnh vực khoa học tự nhiên, khoa học xã hội và khoa học kỹ thuật, giải quyết có hiệu quả các vấn đề khoa học - kỹ thuật ngày càng phức tạp do nhiệm vụ phát triển kinh tế, văn hoá và xã hội của nước ta đặt ra.

Chào mừng Đại hội toàn quốc lần thứ V của Đảng Cộng sản Việt Nam quang vinh, các cán bộ khoa học Viện Khoa học Việt Nam nguyện đoàn kết, hợp tác cùng nhau phấn đấu xây dựng một nền khoa học Việt Nam vững mạnh với những bước đi sáng tạo, độc đáo, làm cho khoa học thật sự trở thành động lực thúc đẩy sự phát triển của xã hội, làm cho cách mạng khoa học - kỹ thuật thật sự trở thành then chốt trong ba cuộc cách mạng ở nước ta, góp phần xứng đáng vào sự nghiệp xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội và bảo vệ vững chắc tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

(Báo Nhân dân 14/8/1981)